

елементи тренінгу, метод кейсів, віртуальні лабораторії, метод доповненої реальності, лекційні фідбеки, навчання у співпраці, імітаційні методики, метод Case study, презентація результатів виконаних завдань та інші. Поєднання програмних інструментів візуалізації навчального матеріалу з інноваційними методами, які перш за все спрямовані на розвиток нестандартного мислення, комунікативних можливостей, пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти, забезпечить високий рівень розуміння та засвоєння матеріалу, який вивчається.

Враховуючи значущість використання візуалізації для підвищення ефективності освітнього процесу, розширення різноманітності форм, методів та підходів до формування ключових навичок та компетентностей майбутніх фахівців, проведене дослідження вказує на необхідність створення ефективних стратегій впровадження візуалізації як комплексу інструментів, що сприяють оптимізації освітнього процесу та забезпечують індивідуалізацію навчальних траєкторій.

Список використаних джерел:

1. Духаніна Н., Лесик Г., Грабар О. Візуалізація навчальної інформації як засіб підвищення ефективності освітнього процесу. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 11 (25). С. 418-430.
2. Каракоз О. Залучення візуалізації в навчальний процес закладу вищої освіти. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*, (February 24, 2023; Singapore, Singapore). 2023. С. 308-310.
3. Клепар М. В., Кузнецова К. С., Нич О. Б. Використання інфографіки для візуалізації освітнього контенту в закладі вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. № 199. С. 31-36.
4. Козубцова Л. Поняття сучасної smart-лекції у вищій школі: зб. ст. I Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта, Право та Публічне управління – новітні тенденції розвитку» «ELPA–NDT». Україна-Ірак-Польща. 30-31 березня 2023. С. 84-88.
5. Онофрійчук Л. О. Скрайбінг як сучасна форма візуалізації навчального матеріалу в закладах вищої освіти. *Електронне наукове фахове видання «Народна освіта»*. 2020. Випуск № 1 (40). С. 61-65.
6. Халецька Л. Цифрові інструменти візуалізації інформації у викладанні дисципліни «Міжнародна інформація та бізнес». *Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання: монографія*. Київ: НАУ, 2021. С.224-239.

*****

ОСВІТНІ ВТРАТИ ТА РОЗРИВИ У ВИЩІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Пінчук Ольга¹, Прокопенко Алла²,

¹Інститут цифровізації освіти НАПН України м. Київ,

²Національний університет оборони України

Актуальність теми обумовлена тим, що наразі, Україна переживає надзвичайно складну військово-політичну ситуацію, що суттєво впливає на функціонування всіх без винятку освітніх закладів, зокрема, й закладів вищої військової освіти.

Пандемія COVID та повномасштабна війна в країні стали надзвичайним викликом для закладів вищої військової освіти та спричинили проблеми у забезпеченні навчання і підготовки кадрів для національної безпеки та оборони країни.

В умовах війни освіта є стратегічно важливим складником підготовки кваліфікованих військових кадрів, а отже й проблема освітніх втрат та розривів у

зкладах вищої військової освіти є надзвичайно актуальною та вимагає дослідження причин і відшукування шляхів їх подолання.

Розглядаючи дану проблему, вважаємо доцільним почати із тлумачення поняття й головних аспектів освітніх втрат і розривів загалом, та безпосередньо у навчальному процесі закладів вищої військової освіти (ЗВВО).

Поняття освітніх втрат використовується, щоб описати втрату можливостей для отримання якісної освіти. Освітні втрати можуть виникати з різних причин, таких як: відсутність доступу до освіти через збройні конфлікти, правовий режим воєнного стану та його наслідків, фінансові обмеження, природні катастрофи, соціальні обставини, недостатність та недоліки інфраструктури та ін. Отже, це комплекс проблем, що спричиняють значний вплив на функціонування закладів освіти, та включають в себе такі аспекти як: зниження доступності освіти за рахунок обмеження доступу до закладів освіти через евакуацію, руйнування, обмеження доступу до територій, що своєю чергою частково призводить до перерв у навчальному процесі; пошкодження фізичної інфраструктури, що може призвести до втрати доступу до необхідних ресурсів; соціальний вплив, стрес, психологічний тиск та ін. [1].

Освітні втрати та освітній розрив мають різний контекст, мають відмінність у застосуванні щодо освітніх проблем, не можуть ототожнюватися.

Поняття освітній розрив фіксує нерівність в освіті між різними групами населення. Освітній розрив може бути національним, регіональним або соціальним. Він виникає, коли деякі групи або окремі особи мають доступ до кращої освіти, в той час як інші групи або особи обмежені в можливостях через економічний стан, соціальний статус, етнічність, гендерну належність або інші чинники. Освітній розрив підкреслює проблему нерівності в доступі до якісної освіти і може спричиняти нерівність у суспільстві та на ринку праці.

Загалом, освітні втрати вказують на загальну проблему доступності освіти, тоді як освітній розрив більше пов'язаний з нерівністю для груп населення або окремих осіб в доступі до якісної освіти.

Потрібно зауважити, що ці проблеми найбільш обговорювані міжнародною освітньо-науковою спільнотою у застосуванні для рівня шкільної освіти.

Міжнародний досвід підтверджує, що важливою умовою для зменшення втрат у сфері освіти є відновлення навчального процесу. Концепція відновлення навчання RAPID (Reach&retain Assess Prioritize Increase Develop), запропонована ЮНІСЕФ, включає наступні етапи: забезпечення доступу кожній дитині та збереження її присутності у школі, оцінка її поточного рівня знань, визначення пріоритетів та базових знань/навичок (фундаментальних основ), збільшення інтенсивності навчання для надолуження втраченого матеріалу/знань; розвиток психосоціального здоров'я та благополуччя. Також ЮНЕСКО рекомендує загальні підходи до компенсації втрат у сфері освіти, а саме: згуртування змісту освіти (навчальних програм та методичного забезпечення) відповідно до рівнів навчальних досягнень учнів, а не стандартів освіти; збільшення кількості навчальних годин; покращення ефективності навчання. Застосування структурованої педагогіки, тобто комплексних і послідовних пакетів заходів, спрямованих на покращення викладання та навчання. Кейси структурованої педагогіки зазвичай включають посібники для вчителів із щоденними планами уроків, тренінги та коучинги для напрацювання та посилення

навичок викладання, навчальні матеріали для учнів, а також рекомендації щодо використання інструментів моніторингу прогресу навчання. Проте структуровані педагогічні заходи можуть використовуватись лише за відповідних умов: доступ до програмного забезпечення, цифрової архітектури, надійного зв'язку та наявності сформованих умінь роботи з цифровими технологіями. Рекомендовані ЮНЕСКО підходи до компенсації втрат у сфері освіти спрямовані на забезпечення максимального успіху учнів у ситуації відновлення навчання після освітньої перерви з тих чи інших причин [2].

7 квітня 2023 року в Україні затверджено Концепцію безпеки закладів освіти, що висвітлює комплексне стратегічне бачення Уряду щодо створення безпечного освітнього середовища та організацію рівних, належних і безпечних умов для навчання і викладання [3]. Водночас, з початком повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України, Міністерство освіти і науки України активізувало співпрацю з міжнародними партнерами з метою отримання всебічної підтримки для розвитку української освіти та науки. У 2023 році було запроваджено понад 160 проектів та програм з загальним обсягом фінансування приблизно 1,2 мільярда євро. Ця допомога охоплювала різні сфери освіти, включаючи шкільну, професійну, фахову і вищу освіту з акцентом на створенні безпечних умов та розвиток дистанційної та змішаної форм навчання. Міжнародна підтримка охоплювала допомогу в комп'ютерній техніці, створенні цифрових освітніх центрів, видавництво підручників, розробку цифрового освітнього контенту, психологічну підтримку вчителів і учнів, ремонт закладів освіти, підтримку освіти для переміщених осіб та багато іншого [4].

Спостерігаємо тенденцію до обмеження рівнем шкільної освіти дослідження проблем та пошук шляхів подолання освітніх розривів та освітніх втрат.

Проте освітні втрати та розриви проявляються й у закладах вищої освіти та закладах вищої військової освіти. Це становить серйозну проблему, котра частково унеможлиблює процес повноцінного розвитку та підтримки фахових компетентностей студентів/курсантів/слухачів. У ЗВВО за різних обставин та причин слухачі вимушені переривати процес навчання, а саме: через необхідність виконання службових обов'язків безпосередньо в зоні військових дій, у зв'язку з лікуванням і відновленням фізичного й психологічного здоров'я, відсутність доступу до інтернет-ресурсів та інших причин, викликаних військовим станом. Таким чином у ЗВВО спостерігається тенденція не рівних умов і можливостей навчання, доступу до навчальних ресурсів, тощо. А отже, можна стверджувати про виникнення освітнього розриву між тими хто навчається безпосередньо в закладі освіти із доступом до всіх освітніх ресурсів – і тими, хто вимушений навчатись у польових умовах або взагалі перервати навчання на певний час; між фізично здоровими – та тими, хто проходить курс лікування; між навчанням у більш спокійних регіонах в тилу – і тими, хто вимушений навчатись в епіцентрах постійних обстрілів.

Виникає гостра потреба у пошуку шляхів й розробленні ефективних стратегій щодо подолання освітнього розриву, підтримки слухачів і педагогічних кадрів, створенні безпечних умов для навчання та інших організаційно-технічних заходів.

Концентрація зусиль, на нашу думку, повинна бути спрямована на застосування передових технологій та інноваційних методик, перерозподіл навчального

навантаження, застосування технології навчання «Перевернутий клас», розробку готових кейсів, тобто повного набору навчальних і методичних матеріалів достатніх для вивчення конкретної навчальної дисципліни або предмету, чи інтегрованого навчального курсу, розробку ефективного інструментарію для діагностування освітніх втрат з використанням технологій штучного інтелекту, для точнішого виявлення проблем успішності кожного слухача.

Забезпечення ефективного планування, розробка цифрового контенту, поширення та обмін даними за допомогою цифрових технологій, спілкування та співпраця, безпека в цифровому середовищі (захист персональних даних), збір інформації та аналіз даних у режимі реального часу, впровадження сучасних технологічних засобів у процеси прийняття рішень – це ті сфери, де на нашу думку цифрова компетентність військових фахівців має бути визначальною.

Уряд України також має визнати важливість забезпечення належної уваги та підтримки ЗВВО в контексті не лише фінансової допомоги, але й активної участі у розробці та впровадженні новітніх програм і стратегій розбудови цифрового освітнього середовища. Також, необхідно додати, що оновлення сучасної системи військової освіти спрямовується на формування військового лідера з урахуванням потреб інтеграції в НАТО. Активна співпраця з партнерами країнами-членами НАТО це не тільки обмін досвідом, а й сприяння у впровадженні передових практик у сферу вищої військової освіти, а отже додаткові можливості надолужити освітні втрати та долати освітні розриви.

Список використаних джерел

1. Бичко Г., Терещенко В. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання. *Український центр оцінювання якості освіти*. Київ, 2023. 31 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Learning-losses_Ukraine.pdf
2. UNESCO, UNICEF, World Bank. Where are we on education recover? Report. 2022. URL: <https://www.unicef.org/lac/media/32546/file/Where-are-we-in-education-recovery.pdf>.
3. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти *Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 07.04.2023 № 301-р* [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#n10>. (Дата звернення 04.11.2023).
4. Дослідження якості організації освітнього процесу в умовах війни у 2022/2023 навчальному році. ДСЯО. 2023. URL: <https://sqe.gov.ua/wpcontent/uploads/2023/04/yakist-osvity-v-umovah-viyny-web-3.pdf>.

*****

РОЗРОБКА ВІДЕОРЕДАКТОРА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ТА ПОЛІПШЕННЯ КОРИСТУВАЛЬНИЦЬКОГО ДОСВІДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Полоневич Денис,

Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир

Науковий керівник:

Вакалюк Т.А.

Відеоредактори стали невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, надаючи вчителям та учням можливість створювати та споживати відеоконтент з метою навчання та сприяння розвитку. З розвитком дистанційної освіти та зростанням інтересу до онлайн-навчання важливим стає підвищення